

Колісник Л.В.

викладач,

гуманітарно-педагогічний коледж
ім. Т.Г.Шевченка, м. Умань

ТЕХНОЛОГІЇ АКТИВНОГО ТА ІНТЕРАКТИВНОГО НАВЧАННЯ НА ЗАНЯТТЯХ З ОСНОВ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ

У статті, з урахуванням сучасних вимог, на основі власного та передового педагогічного досвіду, автор подає методiku інтерактивного навчання студентів.

Considering contemporary requirement and referring to his own and advanced experience, in this article author presents methodology of credit-transfer system of education.

Процес європейської інтеграції дедалі помітніше впливає на всі сфери життя держави, не оминув він і вищої освіти. Відтак, Україна чітко визначила орієнтири на входження в освітній та науковий простір Європи, здійснює модернізацію освітньої діяльності у контексті європейських вимог, щораз наполегливіше працює над практичним приєднанням до Болонського процесу. Визначальними критеріями освіти в рамках Болонського процесу є якість підготовки фахівців; зміцнення довіри між суб'єктами освіти; відповідність європейському ринку праці; мобільність; сумісність кваліфікації на вузівському та післявузівському етапах підготовки; посилення конкурентоспроможності Європейської системи освіти [1].

Національна доктрина розвитку освіти України у ХХІ столітті головною метою освіти передбачає: створити умови для особистісного розвитку і творчої самореалізації кожного громадянина України, формувати покоління, здатні навчатися впродовж життя, створювати й розвивати цінності громадянського суспільства; сприяти консолідації української нації,

інтеграції України в європейський і світовий простір [2].

Суть інтерактивного навчання у тому, що навчальний процес відбувається за умови постійної, активної взаємодії всіх студентів. Це співнавчання, взаємо навчання (колективне, групове, навчання у співпраці), де і студент і викладач є рівноправними, рівнозначними суб'єктами навчання, розуміють, що вони роблять, рефлексують з приводу того, що вони знають, вміють і здійснюють. Організація інтерактивного навчання передбачає моделювання життєвих ситуацій, використання рольових ігор, правильне вирішення проблем на основі аналізу обставин та відповідної ситуації. Воно ефективно сприяє формуванню навичок, вмінь, виробленню цінностей, створенню атмосфери співробітництва, взаємодії, дає змогу педагогу стати справжнім лідером дитячого колективу [3].

Інтерактивна взаємодія потребує певної зміни всього життя групи, а також значної кількості часу для підготування як студентам, так і педагогу. Потрібно навіть створити план поступового впровадження інтерактивного навчання. Краще старанно підготувати кілька інтерактивних занять у навчальному році, ніж часто проводити наспіх підготовленні «ігри».

На заняттях з педагогічної майстерності проводилось з студентам «організаційне заняття» і створювались разом із ними «правила роботи в аудиторії». Використовувались спочатку прості інтерактивні технології – робота в парах, малих групах, мозковий штурм тощо. Коли з'явився досвід подібної роботи, такі заняття проходили набагато легше, а підготовка не потребувала багато часу.

Використання інтерактивного навчання не самоціль. Це лише засіб для досягнення тієї атмосфери в групі, яка найкраще сприяє співробітництву, порозумінню і доброзичливості, надає можливості дійсно реалізувати особистістю – орієнтоване навчання.

Якщо застосування інтерактивного навчання у конкретній групі веде до протилежних результатів, треба переглянути стратегію й обережно підходити до її використання.

Можливо, варто обговорити цю ситуацію з студентами (чи правильно ви їх розумієте і використовуєте, чи готові ви й студенти до їх використання?)

Заняття з основ педагогічної майстерності носять практичний характер, де студенти формують та шліфують свою майстерність через моделювання

ситуацій з професійного життя, беруть на себе роль педагогів; навчаються володіти ситуацією конфліктного плану; шукають педагогічного вирішення конфліктної ситуації; озброюються прогресивними системами навчання та виховання дітей і використовують їх під час моделювання занять та різних видів діяльності; озброюються методикою саморегуляції; вчать компромісу, толерантності, емпатії; педагогічному спілкуванні, артистичності, ораторству.

І саме інтерактивне навчання, як спеціальна форма організації пізнавальної діяльності, у якій мета створити комфортні умови навчання, за яких кожен студент відчуває свою успішність, інтелектуальну спроможність, посідають основне місце в організації занять з основ педагогічної майстерності. А саме: методи бригадного опитування та моделювання ситуації, методи мозкової атаки, методи демаршів, дискусії у формі акваріума, дискусії у стилі ток-шоу, класичні семінари, метод «Діалог Ривіна» та «Діалог Сократа», методи моделювання, ігри і вистави; лекції з обговоренням конкретних ситуацій, лекції з приміненням техніки зворотнього зв'язку [3].

Розкриємо основну суть цих інтерактивних методів.

Метод бригадного опитування: студенти діляться на підгрупи; кожна підгрупа готує запитання-відповіді по заданій темі; формують і задають запитання в запитанні, каверзні запитання підгрупі за вибором. Неповні відповіді доповнюються. Спостерігається швидкий темп роботи, затягнуті відповіді, або запитання – знімаються. Метод моделювання педагогічних ситуацій: студенти працюють групами. Придумують ситуації з професійного життя. Показ, а потім груповий аналіз. Аналіз за схемою, висновки проведеної роботи студентами з груп, а потім висновки викладача.

Методи мозкової атаки: викладач пропонує студентом разом вивести те чи інше правило, визначення, комплекс вимог, або закономірність. Кожен студент пише на дошці, чи виходить з записами на листку паперу. Потім іде пошук систематизації думок в логічному порядку. В кінці зачитується правильна відповідь. Ведеться порівняння істин.

Метод демаршів: демарш – особлива форма заняття (занять або кілька занять), яке базується на практичних діях, пов'язаних певним пізнавальним завданням і призначених для твого самостійного виконання студентами. Робота за цим методом передбачає співпрацю, проблемне навчання, суб'єкт-суб'єктні відносини, провадження дискусії. Основним завданням методу є

перетворення навчання на постійний пошук. Змістом навчання є певні способи діяльності, які використовуються під час розв'язання проблемних ситуацій та їх обговорення в групі та в класі. Тому визначений програмою матеріал подається як серія проблем.

Класичні семінари: передбачають обговорення результатів самостійної роботи студентів над джерелами інформації, зокрема додатковими. Для результативного проведення семінару, педагогу необхідно розподілити «ролі» і взяти на себе його змістову підготовку.

Ролі: доповідач – основну увагу має приділити тим положенням, фактам і поняттям, які в цілому складатимуть певну точку зору, концепцію, позицію, що існують з цього питання. Виклад має бути стислим.

Співдоповідач – обґрунтовує, аргументує, доводить фактами позиції доповідача.

Опонент – не залежно від доповідача вивчає те саме питання, але з критичним ухилом, і пропонує слухачам.

«Діалог Ривіна» – передбачає читання або вивчення тексту абзацами. Під абзацом слід розуміти частину тексту до 12-ти рядків, яка має закінчену думку і зміст якої можна передати одним реченням (до 10-ти слів).

«Діалог Сократа». Одним із найважливіших майстрів навчання є «діалог Сократа», в рамках якого студенти самостійно формулюють проблеми громадського життя та пропонують альтернативні шляхи їх розв'язання. Цей метод покликаний допомогти молодим людям сформуванню своєї ставлення до важливих юридичних, етичних та соціальних проблем.

Для проведення сократівського діалогу слід визначити суспільну проблему – об'єкт обговорення.

Дискусія у формі акваріума [4]:

1. Педагог ставить проблему, ознайомлює з нею підгрупу.
2. Об'єднує студентів у малі підгрупи (переважно вони розміщуються колом).
3. Педагог або студенти вибирають представника, який буде представляти позицію підгрупи.
4. Підгрупам дається час для обговорення проблеми і підготовки спільного рішення.
5. Педагог збирає представників підгруп у центрі аудиторії (або за першою партою), щоб вони висловилися і відстояли позицію своєї

підгрупи відповідно до отриманих настанов. Крім представників, які сидять у колі, ніхто не має права висловлюватися, правда, учасникам підгруп дозволено передавати вказівки своїм представниками.

6. «Акваріумне» обговорення проблеми між представниками підгруп закінчується у визначений регламентом час або після досягнення рішення.
7. Після такого обговорення проводиться критичний аналіз прийнятого рішенням всією групою.

Для ефективного застосування інтерактивного навчання, зокрема, для того, щоб охопити весь необхідний матеріал і глибоко його вивчити, педагог повинен старанно планувати свою роботу, щоб:

- дати завдання студентам для попереднього підготування: прочитати, продумати, виконати самостійні підготовчі завдання;
- відібрати для заняття такі інтерактивні вправи, які дали б студентам «ключ» до освоєння теми;
- дуже важливим є проведення спокійного глибокого обговорення за підсумками інтерактивної вправи, зокрема акцентуючи увагу і на іншому матеріалі тем;
- проводити швидкі опитування, самостійні домашні роботи, що не були пов'язані з інтерактивним завданням.

На основі вище викладеного ми дійшли висновків, що деяким викладачам іноді складно розкривати себе перед студентами, висловлювати своє ставлення до матеріалу, показувати некомпетентність у деяких питаннях. Безумовно, не всі викладачі «створені» для інтерактивного навчання. Проте використання його дає можливість для фахового росту, для зміни себе, для навчання разом з студентами. Зробити перший крок допоможе сам новий підхід до навчання та його цілей. Після кількох старанно підготовлених занять викладач зможе відчувати, як змінилося до нього ставлення студента, а також сама атмосфера в аудиторії – і це послужить додатковим стимулом до роботи з інтерактивними технологіями.

ЛІТЕРАТУРА

1. Навчальний посібник. Вища освіта України і Болонський процес / За редакцією В.Г. Кременя. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2004.
2. Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті. – Київ: Шкільний світ, 2001.
3. Смолкин А.М. Методы активного обучения. – Москва: Высшая школа, 1991.
4. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: Наук.-метод. посібн. / О.І. Пометун, Л.В. Пироженко; за ред. О.І. Пометун. – К.: Вид-во

А.С.К., 2004.

5. Ягупов В.В. Педагогіка. – Київ: Либідь, 2002.